

PATRYK KALINOWSKI

Uniwersytet Warszawski, Polska

e-mail: p.kalinowski@wpia.uw.edu.pl

ORCID: 0000-0002-0201-046X

OZNACZENIA LEŻAKOWANIA I DOJRZEWANIA NAPOJÓW SPIRYTUSOWYCH – ANALIZA PRAWNOPORÓWNAWCZA

INDICATIONS OF MATURATION PERIOD AND AGEING OF SPIRIT BEVERAGES – COMPARATIVE ANALYSIS

ABSTRACT The article analyses European and selected national food law regulations (Poland, France, Scotland, USA) in the scope of using various indications of maturation period and ageing of spirit beverages (e.g. “XO” or “5 years old”). In conclusion, the proposals of future new Polish regulations in this scope are presented.

KEYWORDS: indication of maturation period, indication ageing, spirit beverages, food law

SŁOWA KLUCZOWE: oznaczenia leżakowania, oznaczenia dojrzewanania, napoje spirytusowe, prawo żywnościowe

1. WPROWADZENIE

Deklaracje długości leżakowania oraz dojrzewanania napojów spirytusowych są jednym z najbardziej charakterystycznych oznaczeń spotykanych na tego typu produktach, najczęściej tych o wyższej jakości i cenie. Z perspektywy przeciętnego konsumenta istotna jest niejednorodność stosowanych w tym zakresie informacji na etykietach. Można bowiem spotkać m.in. oznaczenia w postaci skrótu „XO” czy wskazania konkretnego wieku alkoholu. Sytuację dodatkowo komplikuje fakt, że na różnych kategoriach napojów spirytusowych można spotkać odmienne systemy stosowanych oznaczeń. Te różnice pojawiają się nie tylko na produktach pochodzących spoza Unii Europejskiej, lecz także wynikają z odmiennych regulacji wewnątrz Unii bądź też ich braku.

Biorąc powyższe pod uwagę, niniejszy artykuł będzie analizą regulacji oznaczeń długości leżakowania oraz dojrzewanania napojów spirytusowych z wybranych

państw. Najpierw zagadnienie to zostanie omówione w świetle prawa Unii Europejskiej. Następnie zostaną przedstawione regulacje polskie w tym zakresie, francuskie rozwiązania dotyczące koniaku i armaniaku, szkocka regulacja szkockiej whisky, rozwiązania stosowane przez armeńskich producentów koniaku, a także przepisy amerykańskiego Kodeksu Stanów Zjednoczonych. W ramach podsumowania zostanie przeprowadzona ocena zasadności wprowadzenia podobnych regulacji w Polsce.

2. PRAWO UNII EUROPEJSKIEJ

Unijne prawo żywnościowe nie nakłada ogólnego obowiązku stosowania w etykietowaniu napojów spirytusowych oznaczeń długości leżakowania oraz dojrzewania. Tego rodzaju informacje należy zatem traktować jako informacje dobrowolne¹, które z jednej strony są regulowane ogólnymi przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności², a z drugiej szczegółowymi przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/787 w sprawie definicji, opisu, prezentacji i etykietowania napojów spirytusowych³.

W świetle ogólnych przepisów znakowania (art. 36 ust. 2 rozporządzenia 1169/2011) dobrowolnie stosowane deklaracje długości leżakowania oraz dojrzewania napojów spirytusowych nie mogą być „niejednoznaczne ani dezorientować konsumenta”, jak też „wprowadzać go w błąd” w rozumieniu art. 7 ust. 1 lit. a rozpo-

---

¹ Więcej o informacjach dobrowolnych w znakowaniu produktów żywnościowych zob. K. Jędrych, (w:) A. Szymecka-Wesołowska (red.), *Znakowanie, prezentacja, reklama żywności. Komentarz do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011*, Warszawa 2018, s. 459 i n.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz.Urz. UE L nr 304 z 2011 r., s. 18 ze zm.); dalej: rozporządzenie 1169/2011.

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/787 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie definicji, opisu, prezentacji i etykietowania napojów spirytusowych, stosowania nazw napojów spirytusowych w prezentacji i etykietowaniu innych środków spożywczych, ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych, wykorzystywania alkoholu etylowego i destylatów pochodzenia rolniczego w napojach alkoholowych, a także uchylające rozporządzenie (WE) nr 110/2008 (Dz.Urz. UE L nr 130 z 2019, s. 1 ze zm.); dalej: rozporządzenie 2019/787.

rządzenia 1169/2011 (co w szczególności ma zastosowanie do prawdziwości przypisywanych tym napojom cech, jak również wieku leżakowanych produktów).

Powyższe ogólne zasady zostały doprecyzowane w szczegółowej regulacji dla napojów spirytusowych. Mianowicie zgodnie z art. 13 ust. 6 rozporządzenia 2019/787: „W opisie, prezentacji lub etykietowaniu napoju spirytusowego można podawać okres leżakowania lub dojrzewania, tylko w przypadku gdy odnosi się on do najmłodszego składnika alkoholowego napoju spirytusowego (...)”. Jednocześnie w tym rozporządzeniu nie zostały uregulowane jakiegokolwiek dopuszczalne zapisy tych oznaczeń – ani tych zawierających zapis liczbowy leżakowanego/dojrzewającego napoju, ani posługujących się skrótami typu „XO”.

Dodatkowo rozporządzenie 2019/787 definiuje, czym w ogóle jest leżakowanie [EN: *maturation*] / dojrzewanie [EN: *ageing*] napojów spirytusowych. Pojęcia te traktowane są zamiennie i – zgodnie z definicją – każde z nich „oznacza przechowywanie napoju spirytusowego w odpowiednich pojemnikach przez pewien okres, aby umożliwić naturalne reakcje w napoju spirytusowym, które nadają temu napojowi spirytusowemu szczególne cechy” (art. 4 pkt 11). Czym są wspomniane „szczególne cechy”, rozporządzenie 2019/787 już nie precyzuje. Odpowiedź na to pytanie należy zatem ustalić w odniesieniu do konkretnego produktu na podstawie np. wiedzy branżowej oraz interpretacji ekspertów od degustacji takich alkoholi. Pomocniczo można zwrócić uwagę na to, że z prawnego punktu widzenia niektóre kategorie napojów spirytusowych (np. brandy) mają określony minimalny czas leżakowania. W takich przypadkach można przyjąć, że napoje nabywają owe „szczególne cechy” po upływie minimalnego czasu leżakowania.

Poza wymogami dotyczącymi okresu leżakowania dla poszczególnych kategorii napojów spirytusowych zostało określone, w jakich pojemnikach mogą być one leżakowane. Przykładowo dla brandy będą to dębowe pojemniki o pojemności co najmniej 1000 litrów każdy oraz beczki dębowe o pojemności mniejszej niż 1000 litrów każda (załącznik I pkt 5 lit. a pkt (ii) oraz (iii) rozporządzenia 2019/787).

Szczególnymi przepisami są wymogi dla dynamicznego procesu dojrzewania brandy (system *criaderas y solera* lub *solera e criaderas*). Polega on na dokonywaniu okresowej ekstrakcji części brandy zawartej w każdej z dębowych beczek lub pojemników, które tworzą warstwę dojrzewania, oraz odpowiednim ich uzupełnieniu brandy ekstrahowaną z poprzedzającej warstwy dojrzewania. Szczegółowe wymogi dotyczące tego procesu zostały określone w załączniku III rozporządzenia 2019/787, a ponadto Komisja Europejska jest uprawniona do wydania aktu wykonawczego w tym zakresie (zgodnie z art. 19 ust. 1).

Ponadto rozporządzenie 2019/787 określa wymogi szczególne dokumentacyjne dla napojów, dla których podawane są deklaracje leżakowania/dojrzewania.

Chodzi o stosowanie „elektronicznego dokumentu towarzyszącego” (art. 13 ust. 7) oraz poddawania samego procesu ścisłemu nadzorowi (art. 13 ust. 6)⁴.

Omawiana regulacja przewiduje również możliwość wprowadzania przez kraje członkowskie Unii Europejskiej bardziej surowych regulacji w zakresie znakowania (a więc także i oznaczeń leżakowania/dojrzwania), ale jedynie dla szczególnych kategorii napojów spirytusowych określonych w załącznikach I i II (art. 45 ust. 1). Podstawowym warunkiem ich wprowadzania jest zgodność z prawem Unii.

3. POLSKA

W polskim prawie nie przyjęto jak dotąd regulacji dotyczących napojów spirytusowych w zakresie ich deklaracji leżakowania oraz dojrzwania.

Odniesienia do tego zagadnienia odnaleźć można w ustawie z dnia 18 października 2006 r. o wyrobie napojów spirytusowych⁵. W uchylonym już (w 2023 r.) art. 37 wskazano, że: „Napoje spirytusowe z oznaczeniami geograficznymi odnoszącymi się do terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyrabia się zgodnie ze sposobem produkcji, warunkami technologicznymi lub parametrami jakościowymi, określonymi dla nich w ustawie, przepisach wydanych na podstawie art. 38 ust. 2 oraz w rozporządzeniu nr 110/2008⁶ oraz w przepisach wydanych w trybie tego rozporządzenia. Wymagania, o których mowa w ust. 1, dotyczą w szczególności właściwych dla poszczególnych napojów spirytusowych surowców używanych do produkcji napojów spirytusowych, zawartości alkoholu, cukru, środków aromatycznych lub barwników oraz warunków dojrzwania lub leżakowania, a także obszaru, na którym są one wyrabiane”. Natomiast w definicji Polska Wódka/Polish Vodka (art. 38 u.w.n.s.) stwierdzono jedynie, że „może być leżakowana w celu nadania jej szczególnych właściwości organoleptycznych”.

Obecnie obowiązująca w tym zakresie ustawa o rejestracji i ochronie nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności produktów rolnych i środków spożywczych, win lub napojów spirytusowych oraz o produktach⁷ tradycyjnych nie odwołuje się wprost do zagadnienia oznaczeń leżakowania/dojrzwania napojów spirytusowych. Niemniej jednak w aktualnej

---

⁴ Zob. P. Kalinowski, *Wymogi związane z deklaracją leżakowania lub dojrzwania napojów spirytusowych (rozporządzenie nr 2019/787)*, LEX/el. 2022.

⁵ Tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1584; dalej: u.w.n.s.

⁶ Obecnie rozporządzenie 2019/787.

⁷ Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o rejestracji i ochronie nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności produktów rolnych i środków spożywczych, win lub napojów spirytusowych oraz o produktach tradycyjnych (Dz.U. z 2023 r., poz. 588).

specyfikacji oznaczenia Polska Wódka/Polish Vodka dozwolono jej leżakowanie „w celu nadania jej szczególnych właściwości organoleptycznych”⁸.

4. FRANCJA

Prawdopodobnie najbogatszą historię regulacji w obrębie analizowanego aspektu oznakowania napojów spirytusowych ma Francja⁹. W szczególności regulacje dotyczące oznakowania „starości” destylatów winnych są w niej bowiem przyjmowane co najmniej od początków XX wieku, podczas gdy unijne regulacje znakowania żywności jako takie sięgają lat 70. XX wieku¹⁰.

Cechą charakterystyczną współczesnych regulacji w odniesieniu do dwóch najsłynniejszych francuskich napojów spirytusowych – koniaku i armaniaku – jest ich współtworzenie przez same organizacje producenckie, co następnie jest potwierdzane przez władze państwowe zmianą aktów dotyczących specyfikacji tych Chronionych Oznaczeń Geograficznych.

Organizacja producencka producentów koniaku (*Bureau National Interprofessionnel du Cognac*, BNIC) do niedawna w zakresie znakowania wieku koniaków samodzielnie tworzyła regulacje branżowe. Natomiast dekretem francuskiego ministra rolnictwa z dnia 7 stycznia 2015 r.¹¹ zmieniono specyfikację dla koniaku (*Cahier des charges de l'appellation d'origine contrôlée*) i umieszczono w niej po raz pierwszy te oznaczenia. Wprowadzono w tym czasie zmiany w stosunku do poprzednich określeń. Przede wszystkim podwyższono wymagania co do stosowania określenia „XO” z minimum 6 do 10 lat. Było to w dużej mierze spowodowane ogromnym popytem na francuskie koniaki na rynkach Dalekiej Azji i ograniczonymi możliwościami produkcyjnymi francuskich wytwórców. Zmiany te obowiązują od 1 kwietnia 2018 r.

Do obecnych oznaczeń wieku koniaków zalicza się:

- «3 Etoiles», «Sélection», «VS», «De Luxe» et «Very Special», «Millésime» lub *** [3 gwiazdki] – najmłodszy destylat ma co najmniej 2 lata;

⁸ <https://ec.europa.eu/agriculture/eambrosia/geographical-indications-register/details/EUGI00000014208>

⁹ Więcej o regulacjach niektórych słynnych francuskich napojów spirytusowych, w tym koniaku, zob. K. Grzybczyk, *Słynne alkohole a prawo własności intelektualnej*, Warszawa 2022.

¹⁰ A. Di Lauro, *Labels, names and trade marks*, (w:) L. Costato, F. Albisinni (red.), *European Food Law*, 2012, s. 285.

¹¹ Décret no 2015–10 du 7 janvier 2015 relatif à l'appellation d'origine contrôlée «Cognac» ou «Eau-de-vie de Cognac» ou «Eau-de-vie des Charentes», <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000030069265>.

- «supérieur», «Cuvée Supérieure», «Qualité Supérieure» – najmłodszy destylat ma co najmniej 3 lata;
- «V.S.O.P.» (Very Superior Old Pale) «Réserve», «Vieux», «Rare», «Royal» – najmłodszy destylat ma co najmniej 4 lata;
- «Vieille Réserve», «Réserve Rare», «Réserve Royale» – najmłodszy destylat ma co najmniej 5 lat;
- «Napoléon», «Très Vieille Réserve», «Très Vieux», «Héritage», «Très Rare», «Excellence», «Suprême» – najmłodszy destylat ma co najmniej 6 lat;
- «XO» (Extra Old), «Hors d'âge», «Extra», «Ancestral», «Ancêtre», «Or», «Gold», «Impérial» – najmłodszy destylat ma co najmniej 10 lat.

W praktyce podczas produkcji koniaków często są używane alkohole starsze niż wskazują na to stosowane oznaczenia.

Organizacja producentów armaniaku (*Bureau National Interprofessionnel de L'armagnac*, BNIA) doprowadziła do podobnych zmian regulacji jak w przypadku koniaków (weszła ona w życie 1 kwietnia 2018 r.). W tym przypadku zgodnie z dekretem z dnia 26 grudnia 2014 r.¹² zmieniającym specyfikację armaniaku (*Cahier des charges de l'appellation d'origine contrôlée* «Armagnac») można wyróżnić trzy rozwiązania znakowania „starości” armaniaków:

- wskazanie wieku, np. 15 lat, 20 lat;
- posłużenie się określeniem handlowym (*dénominations commerciales*);
- wskazanie rocznika, co ma zastosowanie w przypadku trunków co najmniej 10-letnich. Podany rok odpowiada rokowi zbioru wspomnianemu na etykiecie (*Le millésime*).

W ramach możliwych określeń handlowych wyróżnia się:

- 3 gwiazdki (***) lub VS – najmłodszy 3-letni armaniak;
- Very Superior Old Pale (*) VSOP – co najmniej 4-letni armaniak;
- XO lub Le Hors d'Âge – co najmniej 10-letni armaniak.

Należy zaznaczyć, że powyższe oznaczenia mają zastosowanie jedynie do koniaków i armaniaków, które *de iure* zaliczane są do kategorii napojów spirytusowych, jakimi są okowity z wina. Formalnie nie mają one zatem zastosowania do innych napojów spirytusowych, co do których nie przyjęto podobnych regulacji. Niemniej jednak stanowią one pewien punkt odniesienia w stosowaniu oznaczeń leżakowania/dojrzwania.

---

¹² Décret n° 2014-1642 du 26 décembre 2014 relatif à l'appellation d'origine contrôlée «Armagnac».

5. SZKOCJA

Przykładem wartym omówienia są także szkockie regulacje dotyczące leżakowania „Scotch whisky” zawarte w the Scotch Whisky Regulations¹³. Szkocka ustawa reguluje zagadnienia wytwarzania i znakowania szczególnej whisky (Scotch Whisky) w rozumieniu prawa krajowego (która jest jednocześnie uznawana jako chronione oznaczenie geograficzne przez Unię Europejską¹⁴).

W zakresie leżakowania trunku przyjęto (analogiczny do regulacji unijnej) wymóg w zakresie pojemności beczek, drewna, w jakich ma leżakować, oraz czasu jego leżakowania, jednakże podkreślono, że może on leżakować jedynie w Szkocji (art. 3 sec. 1 (c)–(f)). Podkreślono także, iż „wszelkie oznaczenia odnoszące się do roku, w którym whisky została poddana destylacji, roku, w którym została zabutelkowana, czasu dojrzewania lub wieku whisky muszą być tak samo wyraźne jak sama nazwa kategorii whisky, która jest oznaczeniem obowiązkowym” (art. 8 sec. 3 (c) (ii)).

W rozdziale ustawy poświęconemu dojrzewaniu, wiekowi oraz określeniom destylacyjnym (*distillation statements*) zakazano posługiwania się wszystkimi innymi oznaczeniami odnoszącymi się do „okresu dojrzewania lub wieku, o ile okres dojrzewania lub wiek nie jest wprost wyrażony w latach” (art. 12 sec. 1).

Następnie zakazano wszelkich oznaczeń odnoszących się do momentu destylacji, chyba że:

- odnoszą się do pojedynczego roku kalendarzowego;
- cała whisky została wydestylowana w danym roku;
- oznakowanie whisky zawiera również odniesienia do roku butelkowania whisky, okresu dojrzewania whisky lub wieku whisky;
- oznaczenia odnoszące się do roku butelkowania, okresu dojrzewania lub wieku whisky zamieszczone są w tym samym polu widzenia, co odniesienie do roku destylacji (art. 12 sec. 2).

Ponadto szkocka regulacja zabrania etykietowania, pakowania, sprzedawania, oferowania oraz reklamowania szkockiej whisky w sposób odnoszący się do jakiegokolwiek liczby (w jakikolwiek sposób wyrażonej), jeżeli oznaczenie to odnosi się do numeru w ten sposób, że może zrodzić prawdopodobieństwo wprowadzenia w błąd przynajmniej części osób co do tego, czy dana liczba odnosi się do okresu dojrzewania whisky, jej wieku lub momentu destylacji (art. 12 sec. 3).

¹³ Scotch Whisky Regulations 2009 (Citation 2009, No. 2890).

¹⁴ Przed brexitem Scotch Whisky podlegała wymogom unijnych regulacji napojów spirytusowych, w tym rozporządzeniu 110/2008, które poprzedzało rozporządzenie 2019/787.

Warto też wspomnieć, że zbliżone do regulacji szkockiej whisky są przepisy dotyczące irlandzkiej whisky (Irish Whiskey). Irlandzka inspekcja (Food Safety Authority of Ireland) wydała przewodnik o jej znakowaniu na bazie przepisów unijnych i krajowych¹⁵. Zgodnie z nim irlandzka whiskey nie może być co do zasady znakowana rokiem destylacji. Jest to możliwe jedynie w przypadku umieszczenia w jednym polu widzenia dodatkowo oznaczenia roku butelkowania, czasu dojrzewania lub jej wieku. Ponadto zwraca się w nim uwagę na to, żeby żadna inna liczba podana w oznakowaniu nie wprowadzała konsumenta w błąd w odniesieniu do powyższych oznaczeń. Jako przykład podaje się datę założenia destylarni.

6. STANY ZJEDNOCZONE

Z pozaeuropejskich regulacji warto zwrócić uwagę na amerykańskie przepisy w zakresie znakowania wieku napojów spirytusowych, które znajdziemy w tytule 27, rozdział I, podrozdział A, część 5 Kodeksu Stanów Zjednoczonych (title 27, chapter I, subchapter A, part 5 of Electronic Code of Federal Regulations): Znakowanie i reklama destylowanych napojów spirytusowych (*distilled spirits*).

Szczegółowe regulacje w zakresie tematyki niniejszego artykułu znajdziemy w § 5.40 zatytułowanym: Deklaracje wieku i zawartości alkoholu (*Statements of age and percentage*). Przepisy tam zawarte określają osobne wymagania dla: (a) whisky, (b) rumu, brandy i Tequili, (c) okowit zbożowych (*grain spirits*) oraz (d) pozostałych destylowanych napojów spirytusowych. W porównaniu do wcześniej omawianych regulacji wymogi amerykańskie są w tym zakresie bardziej rozbudowane.

a) Oznaczenia wieku whisky

Dla whisky istnieje możliwość stosowania dobrowolnych deklaracji, jeśli sam produkt liczy sobie co najmniej 4 lata (niezależnie od pochodzenia krajowego, czy też z importu).

W przypadku whisky, zmieszanej lub nie, ale niezawierającej alkoholu neutralnego (*neutral spirits*), wiek najmłodszej whisky znakuje się następująco: „__ lat”.

W przypadku whisky zawierającej spirytus, jeżeli którakolwiek z czystych whisky (*straight whisky*) lub innych whisky ma mniej niż 4 lata, podaje się zawartość procentową zwykłej lub innej whisky oraz wiek najmłodszej czystej lub innej whisky. Jeśli cała czysta whisky lub inna whisky ma co najmniej 4 lata, oświadczenie dotyczące wieku i zawartości procentowej takich whisky są dobrowolne. Deklaracja wieku i zawartości procentowej dla czystej lub innej whisky, bez względu na to, czy jest obowiązkowa czy dobrowolna, podaje te wartości w bezpośrednim związku

¹⁵ *Labeling of Irish Whiskey*, Food Safety Authority of Ireland, 2019.

z oświadczeniem dotyczącym alkoholu neutralnego (wymagane przez § 5.39); tworzona jest zaś zgodnie z poniższymi zasadami:

- Jeśli w mieszance znajduje się tylko jedna czysta whisky (*straight whisky*) i żadna inna whisky, stosuje się oznaczenie: „__ procent czystej whisky __ lat”.
- Jeżeli w mieszance znajduje się więcej niż jedna czysta whisky i żadna inna whisky, stosuje się oznaczenie: „__ procent czystej whisky __ -letniej lub starszej”. W puste miejsce należy wpisać wiek najmłodszej czystej whisky. Zamiast powyższego można zastosować oznaczenie dotyczące wieku i zawartości każdej z czystych whisky zawartych w mieszance: „__ procent czystej whisky __ lat, __ czystej prostej whisky __ lat i __ procent czystej whisky __ lat”.
- Jeśli w mieszance znajduje się tylko jedna prosta whisky i jedna inna whisky, stosuje się oznaczenie: „__ procent prostej whisky __ lat, __ procent whisky __ lat”.
- Jeżeli w mieszance znajduje się więcej niż jedna czysta whisky i więcej niż jedna inna whisky, stosuje się oznaczenie: „procent czystej whisky __ -letniej lub starszej, __ procent whisky __ -letniej lub starszej”. W puste miejsce należy wpisać wiek najmłodszej czystej whisky i najmłodszej innej whisky.
- Zamiast powyższego można zastosować oznaczenie dotyczące wieku i zawartości każdej z czystych whisky i innych whisky zawartych w mieszance: „__ procent czystej whisky __ -letniej, __ procent whisky __ -letniej i __ procent whisky __ -letniej”.

W przypadku whisky importowanej (opisanej w § 5.22(l), Class 12) etykiety określają wiek i zawartość procentową w taki sam sposób i w takiej formie, jak jest to wymagane dla tego samego typu whisky produkowanej w Stanach Zjednoczonych.

Bez względu na powyższe postanowienia, w przypadku whisky wyprodukowanej w Stanach Zjednoczonych i przechowywanej w ponownie użytych pojemnikach dębowych (z wyjątkiem whisky kukurydzianej) oraz w przypadku lekkiej whisky wyprodukowanej 26 stycznia 1968 r. lub później, należy zamiast słów „__ -letniej” umieścić okres przechowywania w ponownie używanych pojemnikach dębowych w następujący sposób: „__ przechowywany __ lat w ponownie używanej baryłce”. Należy przy tym dodać, że wszelkie dobrowolne deklaracje wiekowe muszą spełniać wymogi dla deklaracji obowiązkowych.

b) Oznaczenia wieku rumu, brandy i Tequili

Deklaracja wieku może być umieszczana na etykietach rumów, brandy i Tequili, z wyjątkiem brandy nieprzechowywanej w dębowych pojemnikach przez okres co najmniej 2 lat (nie dotyczy to niedojrzałych brandy (*immature brandies*) i brandy

z owoców, które zwyczajowo nie są przechowywane w dębowych pojemnikach). Jeżeli podano wiek, oznacza się go zapisem „__ lat” – w miejsce pustego miejsca podaje się najmłodszy destylat w produkcji.

c) oznaczenia wieku okowit zbożowych (*grain spirits*)

W przypadku okowit zbożowych czas przechowywania w pojemnikach dębowych można podać w bezpośrednim związku z wymaganym określeniem procentowym; na przykład „__% okowit zbożowych przechowywanych __ lat w beczkach dębowych”.

d) pozostałe destylowane napoje spirytusowe

Deklarowanie wieku, dojrzałości lub podobnych oznaczeń lub przedstawień w odniesieniu do neutralnych alkoholi (*neutral spirits*) (z wyjątkiem ww. okowit zbożowych), dżinów, likierów, kordiałów (*cordials*), koktajli, highballs, bitters, smakowych brandy, smakowego dżinu, rumu smakowego, wódki smakowej, whisky smakowej i innych gatunków jest uważane za wprowadzające w błąd i zabronione jest umieszczanie takich deklaracji na etykietach.

Dodatkowo w USA określono ogólne zasady podawania wieku ww. alkoholi dotyczące podawania wieku (*Miscellaneous age representations*). Zgodnie z nimi wiek napoju spirytusowego może być zaniżony, ale nie może być zawyżony. Ponadto, jeżeli wiek, dojrzałość lub podobne oznaczenia odnoszą się do wszelkich alkoholi destylowanych (należy pamiętać o produktach, w stosunku do których jest to zabronione), wiek powinien być również podawany na wszystkich etykietach, gdzie taka deklaracja się pojawia, oraz w sposób widoczny, tak jak deklaracja, tj. że użycie słowa „old” lub innego oznaczającego wiek jako część nazwy marki nie będzie uważane za deklarację wieku oraz pod warunkiem, że etykiety whisky i brandy (z wyjątkiem niedojrzałych brandy) nie są wymagane na oznaczeniu wieku, a rum i tequila leżakowane przez okres nie krótszy niż 4 lata mogą zawierać ogólny i nierzucający się w oczy wiek, oznaczenie dojrzałości lub podobne oświadczenia bez etykiety z oznaczeniem wieku.

7. ARMEŃSKIE KONIAKI

Nie zagłębiając się w regulacje prawne obowiązujące w Republice Armenii, warto zwrócić uwagę na rozwiązania stosowane przez tamtejszych producentów koniaku¹⁶.

¹⁶ Zgodnie z kompleksową i wzmocnioną Umową o partnerstwie między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej oraz ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Armenii, z drugiej, armeńskie koniaki nie będą mogły być znakowane pod nazwą „koniak”

Przykładowo, Yerevan Brandy Company (YBC) (Ararat) stosuje system znakowania koniaków odpowiednią liczbą gwiazdek oraz nazwami własnymi, które mają przypisany okres leżakowania. Koniaki 3- i 5-letnie są oznaczane odpowiednią liczbą gwiazdek, natomiast każdy kolejny (starszy) trunek ma przypisaną nazwę w zależności od długości leżakowania. Na przykład Ani jest koniakiem 6-letnim, Akhtamar 10-letnim, a Erebuni 30-letnim. Poza tym systemem producent wprowadza także napoje spirytusowe bez oznaczenia wieku¹⁷. Z kolei erywański Noy stosuje co do zasady dla swoich poszczególnych produktów (np. NOY Classic, NOY Araspel) oznaczenia wieku¹⁸. Warto jednak zwrócić uwagę, że producent ten posługuje się także nazwami typu „Noy 140” i ta liczba odnosi się nie do wieku, lecz do liczby destylatów użytych do jego produkcji¹⁹. Natomiast producent koniaków Madatoff (poza najstarszymi koniakami) dla każdego koniaku stosuje oznaczenia wieku²⁰.

8. PODSUMOWANIE

I. Zgodnie z unijnym prawem żywnościowym oznaczenia dotyczące leżakowania oraz dojrzwania napojów spirytusowych można stosować na zasadzie dobrowolności. Ogólne warunki ich stosowania zostały określone w rozporządzeniu 1169/2011, natomiast wymogi szczegółowe w rozporządzeniu 2019/787. Do podstawowych wymogów ich stosowania należy zakaz wprowadzania w błąd oraz wymóg, aby takie oznaczenia odnosiły się do wieku najmłodszego z alkoholi zawartych w produkcie. Należy zaznaczyć, że rozporządzenie 2019/787 umożliwia krajom członkowskim Unii Europejskiej wprowadzanie szczegółowych regulacji dla znakowania wieku w etykietowaniu uregulowanych na poziomie unijnym napojów spirytusowych.

(z zastrzeżeniem przepisów przejściowych przewidzianych w umowie). Więcej o tej umowie zob. P. Kalinowski, *Economic Agreements Between the Republic of Poland and the Republic of Armenia – legal analysis*, (w:) R. Safrastyan, J. Turłukowski, M. Sadłowski (red.), *The Polish-Armenian Yearbook of History, Law and Political Science*, Warszawa–Erywań 2019. Na marginesie można zaznaczyć, że zgodnie z tą umową Armenia zobowiązała się do poszanowania ochrony francuskiego oznaczenia Cognac na swoim terytorium oraz zaprzestania nazywania swoich koniaków tą nazwą. Zarówno tych na rynek wewnętrzny, jak i na eksport do Unii Europejskiej oraz krajów trzecich. Nazwa „koniak” była używana w Armenii już od końca XIX w. na produkt o charakterystyce francuskiego koniaku, gdy jeszcze Francja nie zastrzegła tej nazwy. Była to zatem historycznie osadzona nazwa rodzajowa. Obecnie Unia rozpisuje konkursy na to, jak inaczej Armenia może nazywać swoje koniaki.

¹⁷ <https://en.araratbrandy.com/gamma/range>

¹⁸ <https://www.brandy.am/eng/products/>

¹⁹ <https://www.brandy.am/eng/products/121/noy-140.html>

²⁰ <https://madatoff.com/generalmadatov/index>

II. W niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej istnieją szczegółowe regulacje w powyższym zakresie, które odnoszą się do konkretnych napojów spirytusowych. Przykładowo we Francji obecne regulacje dotyczące koniaków i armaniaków są kontynuacją, mającą zresztą przynajmniej wieloletnią tradycję. Inną krajową regulacją (do niedawna) spójną z unijną są szkockie przepisy dotyczące Scotch Whisky. Szkocja (jako część Wielkiej Brytanii) pomimo brexitu utrzymała w zasadzie swoje wcześniejsze regulacje w zakresie deklaracji leżakowania tej whisky.

III. W niektórych przypadkach (Stany Zjednoczone) regulacje prawne w tym zakresie dotyczą wszystkich rodzajów napojów spirytusowych (mają charakter kompleksowy). Z kolei przykładowo na rynku Armenii istnieje w praktyce duża dowolność w stosowaniu przez producentów oznaczeń starzenia koniaków.

IV. W polskim prawie nie przyjęto jak dotąd regulacji dotyczących napojów spirytusowych w zakresie ich deklaracji leżakowania oraz dojrzewania. Jedyne odwołania do tych procesów można znaleźć w specyfikacji do oznaczenia geograficznego Polska Wódka/Polish Vodka.

V. Można zadać sobie pytanie, czy regulacje w tym zakresie byłyby w polskim przypadku w ogóle potrzebne. Pozornie z uwagi na relatywnie niewielką produkcję w Polsce napojów spirytusowych, co do których mają zastosowanie procesy leżakowania i dojrzewania, odpowiedź mogłaby być negatywna. Biorąc jednak pod uwagę cel w postaci ochrony interesów konsumentów (który wynika zarówno z Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz ogólnych regulacji żywnościowych²¹, a także z rozporządzeń 1169/2011 oraz 2019/787), potrzeba takich szczególnych regulacji znajduje już pewne uzasadnienie. Na polskim rynku (w dosyć znaczącym segmencie napojów spirytusowych) można bowiem spotkać liczne szczegółowe oznaczenia wieku, np. „XO” na brandy, czy tak nietypowe oznaczenia jak np. whisky „dojrzewająca 5 sekund”²². W tym obszarze przydałoby się przeprowadzenie badań świadomości konsumentów (można wstępnie założyć, że u przeciętnego konsumenta w Polsce jest ona raczej niska). Wskazane byłoby również zapytać samych producentów, dystrybutorów oraz organizacje branżowe. W pracach legislacyjnych niewątpliwie można by nawiązywać do omówionych regulacji obcych (francuskich, szkockich czy amerykańskich), natomiast raczej nie mają one potencjału do pełnej implementacji na polski grunt. Ponadto można rozważyć zagadnienie tych oznaczeń w szerszym kontekście, tj. nie tylko napojów spirytusowych, bowiem oznaczenia długości leżakowania funkcjonują m.in. na niektórych piwach typu porter.

---

²¹ P. Wojciechowski, (w:) M. Korzycka, P. Wojciechowski, *System prawa żywnościowego*, Warszawa 2017, s. 130 i n.

²² <https://www.bustle.com/p/pbr-whiskey-is-on-the-way-its-only-been-aged-for-five-seconds-16949632>

REFERENCES

- Di Lauro A., *Labels, names and trade marks*, (w:) L. Costato, F. Albisinni (red.), *European Food Law*, 2012
- Décret n° 2014–1642 du 26 décembre 2014 relatif à l'appellation d'origine contrôlée «Armagnac»
- Décret no 2015–10 du 7 janvier 2015 relatif à l'appellation d'origine contrôlée «Cognac» ou «Eau-de-vie de Cognac» ou «Eau-de-vie des Charentes»
- Electronic Code of Federal Regulations e-CFR
- Grzybczyk K., *Słynne alkohole a prawo własności intelektualnej*, Warszawa 2022
- Jędrzych K., (w:) A. Szymecka-Wesołowska (red.), *Znakowanie, prezentacja, reklama żywności. Komentarz do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011*, Warszawa 2018
- Labeling of Irish Whiskey, Food Safety Authority of Ireland, 2019
- Kalinowski P., *Economic Agreements Between the Republic of Poland and the Republic of Armenia – legal analysis*, (w:) R. Safrastyan, J. Turlukowski, M. Sadłowski (red.), *The Polish-Armenian Yearbook of History, Law and Political Science*, Warszawa–Erywań 2019
- Kalinowski P., *Wymogi związane z deklaracją leżakowania lub dojrzewania napojów spirytusowych (rozporządzenie nr 2019/787)*, LEX/el. 2022
- Labeling of Irish Whiskey, Food Safety Authority of Ireland, 2019
- Wojciechowski P., (w:) M. Korzycka, P. Wojciechowski, *System prawa żywnościowego*, Warszawa 2017
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/787 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie definicji, opisu, prezentacji i etykietowania napojów spirytusowych, stosowania nazw napojów spirytusowych w prezentacji i etykietowaniu innych środków spożywczych, ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych, wykorzystywania alkoholu etylowego i destylatów pochodzenia rolniczego w napojach alkoholowych, a także uchylające rozporządzenie (WE) nr 110/2008 (Dz.Urz. UE L nr 130 z 2019, s. 1 ze zm.)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz.Urz. UE L nr 304 z 2011 r., s. 18 ze zm.)
- Scotch Whisky Association 2/12/2009 The Scotch Whisky Regulations 2009 Guidance for Producers and Bottlers
- The Scotch Whisky Regulations 2009
- Ustawa z dnia 18 października 2006 r. o wyrobie napojów spirytusowych oraz o rejestracji i ochronie oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych (tekst jedn. Dz.U. 2023 r., poz. 1584)
- Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o rejestracji i ochronie nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności produktów rolnych i środków spożywczych, win lub napojów spirytusowych oraz o produktach tradycyjnych (Dz.U. z 2023 r., poz. 588)
- Znakowanie, prezentacja, reklama żywności. Komentarz do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011*, A. Szymecka-Wesołowska (red.), Warszawa 2018